

mgr Katarzyna Małgowska
Zakład Literatury i Kultury II Połowy XIX Wieku
Pracownia Historii Dramatu 1864-1939
Instytut Literatury Polskiej
Wydział Polonistyki
Uniwersytet Warszawski

Streszczenie pracy doktorskiej *Od misterium do faktomontażu. Tematyka-idee-konwencje gatunkowe dramaturgii Emila Zegadłowicza*

Przedmiotem pracy jest próba nowego odczytania dramaturgii Emila Zegadłowicza. Dysertacja została podzielona na trzy części, w których zaprezentowano różnorodne metodologicznie ujęcie twórczości dramatycznej autora *Lampki oliwnej* (wielość podjętych przez pisarza tematów i konwencji gatunkowych wymusza synkretyzm metodologiczny), wskazano konteksty oraz przywołano najważniejsze inscenizacje sztuk Emila Zegadłowicza z lat 1924-1939.

W pierwszej części pracy przedmiotem analiz są zarówno przyjęte przez Emila Zegadłowicza konwencje gatunkowe, jak i najważniejsze elementy budowy dramatów. Podrozdziały interpretacyjne koncentrują się wokół głównych tematów dramaturgii autora *Powsinogów Beskidzkich*: oczekiwania na ponowne przyjście Chrystusa (*Nawiedzeni*), winy i kary (*Lampka oliwna*), ofiary, wolności (*Głaz graniczny*) oraz odpowiedzialności etycznej artysty (*Wigilia*).

Poszczególne części analityczne i interpretacyjne uzupełnione zostały o odwołania do przedstawień teatralnych sztuk samotnika z Gorzenia Górnego. Pozwalają one zrekonstruować i zanalizować projekt przyszłego spektaklu wpisany w tekst dramatów. Jest to dla dramatologa zagadnienie badawczo ciekawe, ponieważ Zegadłowiczowska dramaturgia z lat 1923-1927 stanowi splot form wywodzących się z teatru średniowiecznego i nowatorskich projektów scenicznych - ten etap twórczości Zegadłowicza kończy dramat ekspresjonistyczny z elementami formalnymi misterium i moralitetu (*Wigilia*).

W drugiej części dysertacji podejmuje analizę dwóch dramatów wywodzących się z inspiracji antykiem i Biblią. Zaproponowane przez Emila Zegadłowicza ujęcie mitu o Alkestis akcentuje temat ofiary, słabości w obliczu śmierci oraz wyróżnia się oryginalną kreacją postaci Heraklesa. Klucz do analiz *Alcesty* stanowią modernistyczne odczytania

mitów, współczesne autorowi reinterpretacje antycznych tragedii oraz recenzje przedstawień *Alcesty* reżyserowanych przez Stanisławę Wysocką.

Dramat *Betsaba* to utwór artystycznie bardzo nierówny, w którym biblijna opowieść o winie i karze została zamieniona na melodramat osnuty przede wszystkim wokół wątku miłości Dawida i Batszeby. Przedmiotem analiz są: wielość form muzycznych współtworzących poetykę dramatu (psalmy, pieśni, monologi przypominające arie, duety), wpisany w didaskalia projekt przestrzeni scenicznej; przywołuję także najważniejsze wystawienia *Betsaby* na scenach Lublina i Poznania.

Trzecia część pracy obejmuje dramaty, których punktem wspólnym jest krytyka autorytarnych rządów sanacji, zdecydowane stanowisko antimilitarystyczne, wrażliwość na krzywdę najuboższych i rosnące nierówności społeczne, sprzeciw wobec niemieckiego faszyzmu oraz obecność humoru i ironii jako ważnego czynnika kształtowania świata przedstawionego dramatu.

Pierwszym z omawianym w tej części dramatów jest groteska *Łyżki i księżyc*, która podjętą problematyką społeczną zapowiada *Pokój dziecienny* oraz *Domek z kart*. Szybko zmieniająca się rzeczywistość lat trzydziestych XX wieku wymagała nowych środków artystycznego wyrazu, dlatego Zegadłowicz wzbogaca swoje utwory elementami satyry i poetyki snu (*Gra w zielone*), tworzy bardzo niejednorodny gatunkowo i nowatorski w budowie metadramat (*Pokój dziecienny*), wykorzystuje technikę faktomontażu i reportaż (*Domek z kart*).

Celem pracy jest otwarcie nowych możliwości lektury twórczości dramatycznej Emila Zegadłowicza oraz uzupełnienie istniejącego w tym zakresie stanu badań.

Katarzyna Maigowska
17.08.2018 r.